Sözcükte Anlam — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

Günlük konuşmada “ince” sözcüğü çoğu zaman fiziksel bir özelliği anlatır. Oysa aynı sözcük, bir davranışın kırıcı olmadan yapılmasını da karşılayabilir. Bu durum, sözcüklerin anlamının kullanım yerine göre daralıp genişleyebildiğini gösterir.

1. Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılabilir?

A) Bir sözcük, farklı bağlamlarda gerçek anlamının dışında da kullanılabilir.

B) Her sözcük, kullanıldığı her yerde yalnızca tek bir anlam taşır.

C) Sözcüklerin anlamı, sözlükteki ilk anlamlarıyla sınırlıdır.

D) İnce sözcüğü, yalnızca fiziksel nesneleri anlatmak için kullanılır.

E) Bağlam, sözcüklerin anlamını değiştirmez; yalnızca cümleyi süsler.

2. “Kış bu yıl sert geçti.” cümlesine en yakın anlam aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bu yıl kış mevsimi beklenenden daha çetin olmuştur.

B) Kış mevsimi bu yıl hiç yaşanmamıştır.

C) Bu yıl kış, yalnızca takvimde yer almıştır.

D) Kışın sert olması, insanların üşümeyi sevdiğini göstermiştir.

E) Bu yıl yaz mevsimi, kış kadar soğuk geçmiştir.

3. "Sözcük, bir bilim, sanat, spor ya da meslek alanında özel bir anlam kazanmıştır." ifadesiyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Terim anlam

B) Gerçek anlam

C) Soyut anlam

D) Genel anlam

E) Karşıt anlam

4. "Bu öyküde yazar, kahramanın korkusunu doğrudan söylemek yerine davranışlarından sezdiriyor." Bu cümleden aşağıdakilerin hangisine kesin olarak ulaşılabilir?

A) Kahramanın duygusunu, davranışları üzerinden vermeyi seçtiğine

B) Korku temasını başarısız bulduğuna

C) Bu yöntemi ilk kez bu öyküde kullandığına

D) Okurun, kahramanın korkusunu mutlaka aynı biçimde anlayacağına

E) Öyküde hiç anlatım kullanılmadığına

5. "Bu konudaki görüşlerini dinledikçe, onun sözcükleri yalnızca sözlükteki ilk anlamlarıyla değerlendirmediğini anladım." cümlesinden aşağıdakilerin hangisine ulaşılabilir?

A) Sözcüklerin bağlama göre farklı anlamlar kazanabileceğini düşündüğüne

B) Sözlükteki ilk anlamların her zaman yeterli olduğuna

C) Yalnızca terim anlamların kullanılmasını savunduğuna

D) Sözcüklerin her ortamda aynı anlamı taşıdığına

E) Anlam değişiminin ancak yazım kurallarıyla açıklanabileceğine

Dil araştırmalarında aynı sözcüğün farklı bağlamlarda farklı değerler kazanabildiği görülür. Bu nedenle bir metni yorumlarken yalnızca sözcüğün biçimine bakmak yetmez; kullanıldığı alan, çevresindeki sözcükler ve cümlenin bütünü de dikkate alınmalıdır. ---- Buna bağlı olarak, bir sözcüğün hangi anlam katmanında kullanıldığını belirlemek, çoğu zaman bağlamı çözümlemekten geçer. Böylece okuyucu, tek bir sözden değil, sözün yer aldığı bütünden hareket eder.

6. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Bu durum, sözlüklerdeki ilk anlamın her zaman yeterli olacağını gösterir.

B) Oysa bazı sözcükler, alanına göre özel bir anlam da kazanabilir.

C) Bununla birlikte, sözcüklerin anlamı yazılışlarına göre değişmez.

D) Bu yüzden, sözcüklerin hepsi birbirinin karşıtı sayılabilir.

E) Ne var ki, sözcüklerin anlamı yalnızca ses benzerliğine dayanır.

7. Bir dilbilgisi öğretmeni, “Bu sözcüklerin yazılışları ve söylenişleri farklı olsa da taşıdıkları anlam birbirine çok yakındır.” diyor. Bu sözlerden anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yazılışları farklı, anlamları yakın sözcüklerdir.

B) Yazılış ve söylenişleri aynı, anlamları farklı sözcüklerdir.

C) Anlamca birbirine zıt sözcüklerdir.

D) Beş duyu organıyla doğrudan algılanamayan kavramları karşılar.

E) Sözlükteki ilk ve en yaygın anlamı taşıyan sözcüklerdir.

Bir edebiyat dersinde öğretmen, “ince” sözcüğünün kimi zaman “zarif”, kimi zaman da “dar” karşılığında kullanılabildiğini örneklerle göstermiştir. Öğrenciler, aynı sözcüğün farklı bağlamlarda farklı izlenimler uyandırdığını fark etmiştir. Ayrıca bazı sözcüklerin ise doğrudan beş duyu organıyla algılanabilen varlıkları karşıladığı anlatılmıştır. Böylece sınıfta, sözcüklerin yalnızca biçimlerine bakarak yorumlanamayacağı anlaşılmıştır.

8. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Sözcüklerin bağlama göre farklı anlamlar kazanabildiğine

B) Bazı sözcüklerin somut varlıkları karşılayabildiğine

C) Sözcüklerin yalnızca biçimlerine bakılarak değerlendirilemeyeceğine

D) Aynı sözcüğün yakın anlamlar taşıyabildiğine

E) Duyularla algılanabilen kavramların bulunduğuna

9. "Bu sözcük, bir yandan günlük konuşmada hepimizin bildiği nesneyi anlatır; bir yandan da matematikte bambaşka bir değeri karşılar." Bu cümlede anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sözcüğün anlamının kullanıldığı alana göre değiştiği

B) Sözcüğün yazılışının ve söylenişinin değiştiği

C) Sözcüğün anlamca yakın başka sözcüklerle karıştırıldığı

D) Sözcüğün zıt anlamlısının bağlama göre seçildiği

E) Sözcüğün beş duyu ile algılanan bir varlığı anlattığı

10. “Bir sözcüğü her defasında aynı niyetle değil, bazen de kipini değiştirip kullanmak gerekir; çünkü aynı kalıpta ısrar eden anlatım, düşüncenin alanını daraltır.” Bu cümlede asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Anlatımın etkili olabilmesi için sözcüklerin farklı görevlerde kullanılabilmesi gerekir.

B) Anlatımın gücü, sözcüklerin aynı biçimde yinelenmesine bağlıdır.

C) Kip değiştirmenin, sözcüklerin anlamını mutlaka bozacağı düşünülmelidir.

D) Düşüncenin alanı genişledikçe sözcüklerin yapısı değişmeden kalmalıdır.

E) Bir anlatımda kalıplaşmış ifadeler kullanmak, anlamı her zaman derinleştirir.

Cevap Anahtarı

1. A	2. A	3. A	4. A	5. A
6. B	7. A	8. D	9. A	10. A

Çözümler

1. Parçada aynı sözcüğün hem fiziksel özellik hem de davranış için kullanılabildiği belirtilerek bağlama göre anlam genişlemesi anlatılmaktadır. Bu yüzden A çıkarılabilir. B en güçlü çeldiricidir; çünkü parça, tek anlamlılık değil, bağlama göre anlam değişimi üzerinde durmaktadır.

2. Cümlede kışın alışılmışa göre daha çetin geçtiği anlatılmaktadır. A seçeneği bu yargıyı anlamca en doğru biçimde karşılar. B en güçlü çeldiricidir; çünkü cümlede kışın yaşanmadığı değil, sert geçtiği söylenmektedir.

3. Bir sözcüğün belirli bir alan içinde kazandığı özel anlam, terim anlamdır. Gerçek anlam, sözlükteki ilk ve yaygın anlamı ifade eder; soyut, genel ve karşıt anlam ise bu tanımla uyuşmaz. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü gerçek anlam da gerçek bir kavramdır ancak alan içi özel anlamı karşılamaz.

4. Cümlede, korkunun doğrudan söylenmediği ve davranışlardan sezdirildiği açıkça belirtilmektedir. Buradan, kahramanın duygusunu davranışları üzerinden vermeyi seçtiği sonucu kesin olarak çıkarılır. En güçlü çeldirici C'dir; ancak cümlede bu yöntemin ilk kez kullanıldığına dair hiçbir bilgi yoktur.

5. Cümlede, kişinin sözcükleri sadece sözlükteki ilk anlamlarıyla değerlendirmediği söylenmektedir. Buradan, sözcüklerin bağlama göre farklı anlamlar kazanabileceğini düşündüğü sonucu çıkarılabilir. B seçeneği doğrudan buna aykırıdır; C ve E, cümlede bulunmayan alanlara kayar; D ise verilen yargının tersidir.

6. Parça, sözcük anlamının bağlama göre değerlendirildiğini ve sözcüğün alanına göre özel anlam kazanabileceğini anlatmaktadır. Bu nedenle boşluğa, özel anlam kazanma düşüncesini sürdüren cümle getirilmelidir. En güçlü çeldirici A'dır; ancak paragraf tam tersine yalnızca ilk anlamın yeterli olmadığını vurgular.

7. Sözlerde, yazılışı ve söylenişi farklı olan ancak anlamca birbirine yakın sözcükler tanımlanmaktadır. Bu, eş anlamlı sözcüklerin yakın anlamlılık yönünü veren ifadedir. En güçlü çeldirici B'dir; çünkü yazılışı ve söylenişi aynı olup anlamı farklı olan sözcükler sesteş sözcüklerdir, burada böyle bir durumdan söz edilmemektedir.

8. Parçada, sözcüklerin farklı bağlamlarda farklı anlamlar taşıyabildiği ve bazı sözcüklerin somut varlıkları karşıladığı söylenmektedir. Ancak yakın anlamlı sözcükler arasında bir ilişki kurulmamış, "ince" sözcüğünün anlam kaymaları anlatılmıştır. En güçlü çeldirici A'dır; çünkü parça bağlam etkisini açıkça verir, fakat bu doğrudan yakın anlamlılık değildir.

9. Cümlede aynı sözcüğün günlük dilde başka, matematikte başka bir anlam taşıdığı belirtilmektedir. Bu nedenle anlatılmak istenen, sözcüğün kullanıldığı alana göre anlam değiştirmesidir. En güçlü çeldirici E'dir; çünkü somut anlamı çağrıştırır, ancak cümlede asıl vurgu anlamın alanlara göre farklılaşmasıdır, algılanabilen varlıkların adı olması değildir.

10. Cümlede, aynı kalıpta ısrar etmenin düşüncenin alanını daralttığı; buna karşılık sözcüğün kullanımının değişebileceği vurgulanmaktadır. Bu nedenle anlatılmak istenen, anlatımın etkili olması için sözcüklerin farklı görevlerde kullanılabilmesidir. En güçlü çeldirici B, cümledeki 'aynı kalıp' ifadesini olumluya çevirerek anlamı tersine kaydırır.